

Promemoria

Miljö- och energidepartementet
2016-03-11

Anvisade elavtal

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås ändringar i ellagen (1997:857). Ändringarna gäller dels systemet med anvisad elleverantör, dels innehållet i elleverantörernas fakturor. Förslagen syftar till att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor, att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer och att öka kundaktiviteten på elmarknaden.

Promemorian har tagits fram främst för att det ska gå att inhämta synpunkter på de förslag som rör priser och andra villkor i anvisade elavtal (avsnitt 3). Den anvisade elleverantören ska gentemot nätkoncessionshavaren ha åtagit sig att leverera el på skäliga villkor. Regeringen ska få meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

I elleverantörens underrättelse till elanvändaren med anledning av anvisningen ska anges att leveransavtalet är ett anvisat avtal. En anvisad elleverantör ska därutöver minst en gång per kvartal särskilt sända viss information till elanvändare med anvisat avtal. Ett anvisat avtal ska inte få ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Elleverantörens faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt leveransavtal och var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Om avtalet är ett anvisat avtal, ska det anges. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten ska få meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Innehållsförteckning

1	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	3
2	Bakgrund.....	7
3	Pris och andra villkor i anvisade elavtal	8
3.1	Anvisningsprocessen	8
3.2	Prisreglering	11
4	Åtgärder för att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer	14
4.1	Information till elanvändaren	14
4.2	Uppsägningstid.....	18
5	Elleverantörens faktura	18
6	Tillsyn.....	24
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	25
8	Konsekvensanalys.....	25
9	Författningskommentar	27
Bilaga 1	Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Systemet med anvisad elhandlare (EI R2012:07).....	31
Bilaga 2	Författningsförslaget i rapporten Systemet med anvisade elhandlare	36
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av rapporten Systemet med anvisade elhandlare	39
Bilaga 4	Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Enklare faktura (Ei R2014:13).....	40
Bilaga 5	Författningsförslaget i rapporten Enklare faktura.....	43
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av rapporten Enklare faktura	44

1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att nuvarande 8 kap. 8 a § ska betecknas 8 kap. 8 c §,

dels att 8 kap. 8 och 16 §§ och 12 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 8 kap. 8 a, 8 b, 8 d, 8 e och 17–20 §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

8 §¹

Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd *innehavare av nätkoncession* anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.

Elanvändare som saknar *leveransavtal med en* elleverantör ska av berörd *nätkoncessionshavare* anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att *på skäliga villkor* leverera el till sådana elanvändare.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad underrättelsen i andra stycket ska innehålla.

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet.

För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör, som är leveransskyldig enligt 5 §, ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som denne tillämpar.

¹ Senaste lydelse 2009:580.

8 a §

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska anges att avtalet är ett anvisat avtal.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

8 b §

För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör som är leveransskyldig enligt 5 § ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som leverantören tillämpar.

8 d §

Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 8 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

8 e §

En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt sända följande information till elanvändare med anvisat avtal:

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och

2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

16 §²

En elleverantörs faktura ska vara tydlig. Den ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

En elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

17 §

Elleverantörens faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt leveransavtal och om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Om avtalet är ett anvisat avtal enligt 8 a §, ska det anges.

18 §

Elleverantörens faktura ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Elleverantörens faktura till elanvändaren ska då hänvisa till att informationen finns.

19 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nämyndigheten får meddela ytterliga föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

² Senaste lydelse 2014:270.

20 §

En elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

12 kap.

1 §³

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6–11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

³ Senaste lydelse 2011:712.

2 Bakgrund

Systemet med anvisad elhandlare

En elanvändare kan anvisas en elleverantör i två situationer. Den ena situationen, som är ovanlig i praktiken, uppstår när en befintlig elleverantör inte längre får leverera el i elanvändarens uttagspunkt sedan leverantören förlorat sitt balansansvar. Av betydligt större praktisk betydelse är dock den situation som regleras i 8 kap. 8 § ellagen (1997:857), nämligen att elanvändaren inte själv har ingått något avtal med en elleverantör om leverans i uttagspunkten. Framställningen i det följande kommer utslutande att gälla den regleringen.

Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare. Bestämmelserna om anvisning av elleverantör infördes i samband med införandet av schablonberäkning på elmarknaden (prop. 1998/99:137, bet. 1999/2000:NU4, rskr. 1999/2000:1). Syftet med bestämmelserna var enligt förarbetena inte i första hand att tillförsäkra elanvändaren el utan att tvinga elanvändaren att göra rätt för sig ekonomiskt (prop. 1998/99:137 s. 52).

Regeringen gav den 1 september 2011 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda systemet med anvisningsavtal med tillsvidarepris på elmarknaden (dnr N2011/05132/E). Enligt uppdraget, som justerades den 26 januari 2012, skulle Energimarknadsinspektionen utreda och lämna förslag på hur man kan minska eller avveckla den omotiverade prisskillnad som uppstått mellan anvisade kunder och kunder som aktivt valt elhandlare.

Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget i rapporten Systemet med anvisad elhandlare – översyn och förslag till åtgärder (EI R2012:07). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Miljö- och energidepartementet (dnr M2015/00036/Ee).

Enklare faktura

I regleringsbrevet för budgetåret 2014 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att ge förslag på vilken information en faktura ska innehålla samt hur informationen ska presenteras (dnr N2014/03506/E). Förslagen skulle möjliggöra för elkunder att i större utsträckning göra aktiva val.

Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget i rapporten Enklare faktura (EI R2014:13). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 4*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 5*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. En remissammanställning finns tillgänglig i Miljö- och energidepartementet (dnr M2015/00090/Ee).

3 Pris och andra villkor i anvisade elavtal

3.1 Anvisningsprocessen

Promemorians förslag: Den anvisade elleverantören ska gentemot nätkoncessionshavaren ha åtagit sig att leverera el på skäliga villkor.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer inte med promemorians. Inspektionen har föreslagit att nätkoncessionshavaren ska utse den anvisade elleverantören, för en period om högst två år, på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Remissinstanserna: *Villaägarnas Riksförbund* tillstyrker Energimarknadsinspektionens förslag. *Oberoende Elhandlare* tillstyrker förslaget som en tillfällig lösning. *Svensk Energi* ställer sig principiellt bakom förslaget men pekar på oklarheter. *Hyresgästföreningen* anser att en reglering av anvisningsprocessen är en intressant lösning. *Villaägarnas Riksförbund* delar Energimarknadsinspektionens positiva inställning till denna reform men anför att det inte är självklart varför man ställer sig negativ till en regelrätt upphandling. *Regelrådet* och *Statens energimyndighet* avstyrker förslaget. *E.ON Försäljning AB* ställer sig frågande till förslagets närmare innebörd. *Konkurrensverket* anser att inte någon av de åtgärder som Energimarknadsinspektionen övervägt för att minska pris skillnaden mellan anvisningsavtal och andra avtal är lämplig alternativ är tillräckligt analyserad för att kunna stödjas. *Konsumentverket* anser att det kan vara befogat att avvakta med förslaget till dess att den samhälls-ekonomiska effekten samt eventuella bieffekter och förändrade incitamentstrukturer är bättre utredda. *Fastighetsägarna Sverige* anser att förslaget inte är utrett på ett fullständigt sätt och kan inte slutligt ta ställning till nyttan av en sådan lagstiftning. *Vattenfall AB* anser att den reglering av marginal alternativt pris i anvisad avtalsform är att föredra framför denna typ av reglering och att föreslagna åtgärder bör begränsas till konsumenter. Övriga remissinstanser har inte framfört några särskilda invändningar mot förslaget.

Skälen för promemorians förslag

Det finns i dag inga bestämmelser om hur nätkoncessionshavaren ska utse den anvisade elleverantören. I förarbetena anges att de närmare detaljer som kan behöva regleras i detta sammanhang bör hanteras i avtal mellan nätägaren, anvisad elleverantör och i avtal med elanvändaren (prop. 1998/99:137 s. 32).

Omotiverade prisskillnader

Energimarknadsinspektionen redovisar i rapporten Avtal och information till anvisade kunder – en uppföljning (Ei R2014:19) resultatet av en enkätundersökning som innehöll frågor om bl.a. anvisat pris.

Prisskillnaderna mellan anvisade avtal och övriga elavtal är stora. Energimarknadsinspektionens undersökning visar att det genomsnittliga priset som kunder med anvisningsavtal betalar har varit högre än andra elhandelsavtal i princip alla månader från februari 2008 fram till augusti 2014. I genomsnitt har de anvisade priserna varit 25 procent högre än avtal om rörligt pris under perioden och 20 procent högre än ett- eller treårigt fastprisavtal.

I november 2015 var de anvisade priserna 28 procent högre än enligt avtal om rörligt pris och cirka 29 procent högre än enligt ett- eller treårigt fastprisavtal.

Det vanligaste är att de anvisade elleverantörerna använder ett mycket högre pris för anvisade kunder. Det höga priset motiverar elleverantörerna med att anvisade kunder medför högre kostnader än andra kunder på grund av ökad administration. Dessutom medför de anvisade kunderna enligt elleverantörerna en ökad affärsrisk, eftersom anvisningsavtal vanligtvis har en kort uppsägningstid jämfört med andra leveransavtal. Det finns dock elleverantörer som använder samma pris som för övriga kunder.

Eftersom det går att anvisa avtal med samma pris som för övriga kunder kan Energimarknadsinspektionen inte se att anvisade kunder skulle medföra ökade kostnader som motiverar en prisskillnad på 20–25 procent i förhållande till övriga avtal.

Anvisade avtal ger alltså anvisade elleverantörer en möjlighet att öka sina intäkter på bekostnad av passiva kunder. Eftersom anvisningsavtal inte är konkurrensutsatta på samma villkor som andra avtal, kan anvisade elleverantörer göra ekonomiska vinster genom att ta ut överpriser. Det ger anvisade leverantörer konkurrensfördelar i förhållande till andra elleverantörer. Resultatet kan bli att konkurrensen påverkas, t.ex. genom att anvisade elleverantörer har möjligheten att sänka sina marginaler när det gäller konkurrensutsatta elavtal eller helt enkelt genom att deras marginaler ökar.

Energimarknadsinspektionen analyserar i rapporten Systemet med anvisad elhandlare fyra möjliga sätt att minska prisskillnaden mellan anvisningsavtal och övriga avtal. I det närmast följande redovisas överväganden som rör reglering av avtalsform, upphandling av tjänsten som anvisad elhandlare och reglering av anvisningsprocessen. Energimarknadsinspektionen diskuterar även möjligheten att reglera det anvisade priset. I den delen finns överväganden och förslag i avsnitt 3.2.

Reglering av avtalsform

En tänkbar åtgärd för att minska prisskillnaderna mellan inaktiva och aktiva kunder är att reglera vilket avtal elleverantörerna ska ge till sina anvisade kunder. Energimarknadsinspektionen konstaterar dock att en sådan reglering skulle vara ett främmande institut på den svenska elmarknaden och dessutom ytterst svår att genomföra i praktiken.

Upphandling av anvisad elleverantör

En bidragande orsak till att de anvisade priserna är omotiverat höga är att det inte finns någon reell konkurrens mellan elhandelsföretagen när nätkoncessionshavaren utser en anvisad leverantör. Nätkoncessionshavaren

är inte skyldig att utse den elleverantör som erbjuder kunderna det lägsta priset. I praktiken utser nätkoncessionshavaren i normalfallet den elleverantör som finns i koncessionshavarens egen concern.

En tänkbar åtgärd för att öka konkurrensen mellan elleverantörerna i samband med anvisning är att införa ett krav på att nätkoncessionshavaren ska upphandla tjänsten som anvisad elleverantör. En annan möjlighet är att en ensam aktör, t.ex. Energimarknadsinspektionen, ansvarar för upphandlingen.

Energimarknadsinspektionen avråder dock från att införa ett regelrätt upphandlingsförfarande med hänvisning till osäkerheter och kostnader. Systemet skulle innebära en stor administrativ kostnad för de 170 nätkoncessionshavarna. Kostnaden skulle i slutändan läggas på nätkunderna. Den administrativa kostnaden blir sannolikt mindre om Energimarknadsinspektionen genomför upphandlingen. Energimarknadsinspektionen anser dock att det är olämpligt att myndigheten både utser den anvisade elleverantören och har tillsyn över processen.

Reglering av anvisningsprocessen

Energimarknadsinspektionen har föreslagit att det ska införas bestämmelser som innebär nätkoncessionshavaren ska utse den anvisade elleverantören, för en period om högst två år, på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Energimarknadsinspektionen bedömer att en reglering av anvisningsprocessen är ett effektivt och förhållandevis okomplicerat sätt att stärka konkurrensen på elmarknaden och samtidigt minska prisskillnaden mellan anvisningsavtal och övriga avtalsformer.

Regleringen skulle innebära att nätkoncessionshavaren måste vända sig till marknaden för att anskaffa en anvisad elleverantör. Ett icke-diskriminerande förfarande skulle innebära att angivna bud måste bedömas på samma sätt och att någon diskriminerande åtskillnad till förmån för ett närstående eller annat företag inte fick ske. Kravet på marknadsorientering skulle innebära att nätkoncessionshavaren måste undersöka de ekonomiska villkor som kan erhållas på marknaden och ingå avtal från rationella överväganden om pris och övriga villkor.

Ett flertal remissinstanser avstyrker förslaget. *Konsumentverket* anser att det är oklart om reduktionen av prisskillnaden mellan anvisningsavtal och övriga avtal kommer att vara tillräcklig för att överstiga de kostnader som regleringen kommer att medföra för elleverantörer, nätkoncessionshavare och tillsynsmyndigheten. Enligt Konsumentverkets uppfattning är det även oklart vilka bieffekter som kan förväntas och vilka förändrade incitament förslaget för med sig för elmarknadens aktörer. *Konkurrensverket* delar Konsumentverkets tvekan i dessa frågor och anför att det för övrigt är svårt att se någon egentlig skillnad i praktiken mellan ett krav på ”upphandling av anvisade elhandlare” och att ”den anvisade elhandlaren ska utses på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt”.

Den anvisade elleverantören ska tillämpa skäliga villkor

Remissinstanserna har pekat på förhållanden som talar starkt emot en sådan reglering av avvisningsprocessen som Energimarknadsinspektionen har föreslagit. Det utesluter dock inte att processen kan regleras på annat

sätt. Det finns utrymme för att ställa krav på nätkoncessionshavaren utan att detta medför några nämnvärda administrativa kostnader för aktörerna.

Det bör krävas att nätkoncessionshavaren kontrollerar villkoren i de anvisade elavtalen. Nätkoncessionshavaren bör inte få ingå avtal med en elleverantör enligt 8 kap. 8 § första stycket ellagen utan att elleverantören i avtalet åtar sig att leverera el på skäliga villkor. Frågan om hur det anvisade priset ska bestämmas måste alltså regleras i avtalet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget. Som framgår av Energimarknadsinspektionens enkätundersökning finns det elleverantörer som är beredda att erbjuda anvisade priser som väsentligt understiger de höga priser som tas ut av en del leverantörer. En nätkoncessionshavare som är beredd att vända sig till flera olika elleverantörer bör alltså inte ha några särskilda svårigheter att anvisa en leverantör som tillämpar skäliga villkor.

Nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt 8 kap. 8 § ellagen omfattas av Energimarknadsinspektionens tillsyn enligt 12 kap. 1 § samma lag. Om det skulle visa sig att skälighetskravets innebörd behöver förtydligas, kan detta ske genom Energimarknadsinspektionens tillsyn och ytterst genom domstolspraxis.

3.2 Prisreglering

Promemorians förslag: Regeringen ska få meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

Skälen för promemorians förslag

Innebörden av prisreglering

Den mest direkta åtgärden för att uppnå en sänkning av de anvisade priserna är att införa en prisreglering i författning. Prisregleringen kan utformas på många olika sätt. Ett förhållandevis okomplicerat sätt, som Energimarknadsinspektionen nämner i rapporten Systemet med anvisad elhandlare, är att utgå från priset på Nord Pool Spot och därefter reglera hur stort påslag de anvisade elleverantörerna har rätt att lägga på. Månadspriset på Nord Pool Spot plus det reglerade påslaget skulle då utgöra det högsta tillåtna anvisade priset.

Fördelar med prisreglering

I promemorian föreslås en rad åtgärder som sammantaget kan medföra en minskning av skillnaden mellan anvisat elpris och priset för kunder som gjort ett aktivt val. Det är dock svårt att i förväg bedöma i vilken utsträckning den effekten kommer att infinna sig. Det finns därför skäl att överväga ytterligare åtgärder för att säkerställa att kunder med anvisade elleverantörer inte betalar oskäliga elpriser.

Att införa ett reglerat anvisat pris kan leda till att prisnivån för inaktiva kunder sjunker. En reglering skulle medföra att de anvisade priserna jämnades ut över landet och att de högsta anvisade priserna blev lägre.

En prisreglering kan också innebära att anvisade elleverantörer inte längre har sådana konkurrensfördelar i förhållande till övriga leverantörer som nämns i avsnitt 3.1 ovan.

Prisreglering är inget alternativ till konkurrens

Energimarknadsinspektionen pekar emellertid på att införandet en prisreglering är förenat med en rad komplexa frågeställningar. Marknaden för el bygger i dag på konkurrens. En prisreglering riskerar att sätta marknadens funktion ur spel genom att snedvrider konkurrensen. En svårighet med att införa en prisreglering är vidare att bestämma en lämplig nivå för det reglerade priset. Ett för lågt alternativt för högt reglerat pris riskerar att få följder för hela marknaden. Det kan noteras att i länder där prisreglering förekommer är kundernas aktivitet anmärkningsvärt låg. Att begränsa kundernas incitament att göra egna val kan få negativa konsekvenser för marknaden som helhet då konkurrenstrycket minskar. Att en prisreglering snedvrider marknadens funktion kan även vara ett hot mot försörjningstryggheten. Energimarknadsinspektionen vill inte rekommendera att en reglering för de anvisade priserna införs.

EU-rättens krav

EU:s inre elmarknad bygger på att el tillhandahålls på en fullständigt öppen marknad, där alla elförbrukare fritt kan välja elleverantör och alla leverantörer kan leverera fritt till sina kunder.

Att elpriset i normalfallet ska bestämmas genom samspelet mellan utbud och efterfrågan utesluter dock inte att en medlemsstat inför bestämmelser om prisreglering. Enligt artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, det s.k. elmarknadsdirektivet, får medlemsstaterna för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att ”tillhandahålla allmännyttiga tjänster”, vilka kan avse bl.a. pris. Uttrycket ”allmännyttiga tjänster” i den svenska versionen av direktivet kan inbjuda till missförstånd. På engelska anges att det rör sig om ”public service obligations”. Skyldigheten kan alltså gälla elleverantörernas prissättning. I artikel 3.2 anges att åliggandena ska vara ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att elföretag i unionen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor.

Utrymmet för prisreglering är dock begränsat. EU-domstolen uttalar sig i domen i målet Federutility (mål C-265/08, EU:C:2010:205) om innebörden av motsvarande krav i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG. Domstolen konstaterar i domen att artiklarna 3.2 och 23.1 i direktivet inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken det är tillåtet att bestämma prisnivån på leverans av naturgas genom fastställandet av referenspriser, under förutsättning att åtgärden uppfyller vissa villkor. Villkoren gäller bl.a. syftet med åtgärden och dess proportionalitet. Syftet ska vara att tillgodose ett allmänt ekonomiskt intresse. I kravet på proportionalitet ligger bl.a. att åtgärden endast får gälla under

en av nödvändighet begränsad tid. Åtgärden ska vara klart definierad, öppen, icke-diskriminerande och kontrollerbar samt garantera att gasföretag i unionen kan nå ut till konsumenterna på lika villkor.

Direktiv 2003/55/EG har upphävts genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, det s.k. gasmarknadsdirektivet. De aktuella bestämmelserna har dock överförts till det nya direktivet.

När det gäller möjligheten för medlemsstaterna att ålägga företag en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster ställer gasmarknadsdirektivet upp samma krav som elmarknadsdirektivet. De villkor som EU-domstolen har pekat ut i domen i målet *Federutility* är således i huvudsak relevanta även på elområdet.

En begränsad prisreglering

Det står klart att det inte är lämpligt med en reglering av anvisade elpriser utan någon begränsning i tiden. En sådan reglering hotar att snedvrیدا prissättningen på elmarknaden. Det är vidare osäkert om den skulle gå att förena med EU-rättens krav. Det finns dock utrymme för en mer begränsad prisreglering. Syftet med en sådan bör i så fall vara att motverka att anvisade elleverantörer ökar sina intäkter på bekostnad av passiva kunder och att de på så sätt får konkurrensfördelar i förhållande till andra elleverantörer. En möjlig förebild för en reglering kan vara den ordning som finns i Norge.

I Norge är det elnätsföretaget som säljer el till de kunder som inte gjort ett aktivt val. I juni 2013 gällde detta 2,7 procent av hushållskunderna och 3,7 procent av näringsidkarna. Elpriset enligt den norska motsvarigheten till anvisat elavtal är reglerat de första sex veckorna efter det att kunden ingått avtalet. Efter sex veckor har elnätsföretaget rätt att höja priset över marknadsnivå. Enligt Energimarknadsinspektionen kan en bidragande orsak till att Norge har en låg andel kunder med avtal som svarar ett anvisat avtal vara att kunden får en prishöjning efter sex veckor och därmed incitament att teckna ett annat elavtal. (Se Energimarknadsinspektionens rapport *Anvisade elavtal – nuläget och framtida utveckling*, Ei R2013:17, s. 17 f.)

Ett normgivningsbemyndigande till regeringen

Föreskrifter om prisreglering måste löpande anpassas till förhållandena på elmarknaden. En prisreglering måste svara mot det krav på proportionalitet som EU-domstolen pekar på i domen i målet *Federutility*. Det bör därför vara enkelt att upphäva regleringen om det visar sig att den inte längre är nödvändig. Det är mot denna bakgrund lämpligt att regeringen meddelar sådana föreskrifter i förordning. Om sådana föreskrifter visar sig vara nödvändiga bör de innebära att det anvisade priset inte får överstiga en viss nivå.

Regleringen får inte ta bort incitamentet för kunder med anvisade avtal att göra ett aktivt val. Ett pristak bör därför sättas så, att det anvisade priset normalt är något högre än de priser som elleverantörerna annars erbjuder. En kund ska alltså inte kunna räkna med att få ett förmånligt elpris genom prisregleringen.

För att regleringen inte ska motverka kundaktivitet bör den vidare, i linje med den ordning som finns i Norge, gälla endast under en begränsad tid efter det att kunden har anvisats en elleverantör. Regleringen bör alltså inte tagen för sig hindra att elleverantören därefter höjer priset. Det är snarare så att kraftiga prishöjningar blir mer märkbara för kunden, som får ett tydligare incitament att teckna ett annat avtal. Det finns inte skäl att anta att en sådan reglering skulle störa marknadens funktion.

Det finns i nuläget inte något underlag som gör det möjligt att föreslå bestämmelser om prisreglering. Sådana bestämmelser bör inte heller införas innan en utvärdering har gjorts av vilken effekt övriga åtgärder som föreslås i promemorian har haft på de anvisade elpriserna. Detta är dock inte något hinder för att i ellagen införa ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om prisreglering. I promemorian föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

4 Åtgärder för att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer

4.1 Information till elanvändaren

Promemorians förslag: I elleverantörens underrättelse till elanvändaren med anledning av anvisningen ska anges att leveransavtalet är ett anvisat avtal.

En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt sända följande information till elanvändare med anvisat avtal:

- en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och
- uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer i stora drag med promemorians. Enligt Energimarknadsinspektionens förslag ska det av underrättelsen samt av varje faktura framgå att det är ett anvisningsavtal. En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal sända särskild information till elanvändare med anvisningsavtal. Informationen ska innehålla dels en redogörelse för vilka avtalstyper elleverantören erbjuder samt leveransvillkor och priser för dessa, dels en hänvisning till Energimarknadsinspektionens webbplats elpriskollen.se.

Remissinstanserna: *Statens energimyndighet* och *Konkurrensverket* tillstyrker förslaget. *Svensk Energi* stöder förslaget att använda benämningen anvisningsavtal. *Oberoende Elhandlare* menar att det är positivt med förslag och förändringar som underlättar för konsumenterna att jämföra elpriser och därigenom stimulerar konsumenterna att vara mer aktiva på elmarknaden. *Villaägarnas Riksförbund* delar Energimarknadsinspek-

tionens analys att bättre information och standardiserade begrepp kan bidra till att få fler kunder att göra ett aktivt val. *E.ON Försäljning Sverige AB* delar förslaget att elhandelsaktörerna ska ha ett löpande ansvar för att informera konsument med anvisningsel om att hon eller han kan göra ett aktivt val men menar att formuleringen ”frekvent återkommande information” är mer ändamålsenlig än ”minst en gång per kvartal sända...”. Bolaget bedömer att åtgärden att byta namn på produkten kan ha en positiv påverkan på kundens vilja att göra ett aktivt val. *Vattenfall AB* anser att kraven bör förtydligas och begränsas till att gälla i förhållande till konsument. *Regelrådet* och *Fastighetsägarna Sverige* avstyrker förslaget. *Kammarrätten i Jönköping* ifrågasätter lämpligheten av att i lagtexten utpeka en särskild webbadress, som kan komma att ändras. Övriga remissinstanser har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för promemorians förslag

Hur många kunder har anvisade avtal?

Energimarknadsinspektionen konstaterar i rapporten *Avtal och information till anvisade kunder – en uppföljning* (Ei R2014:19) att andelen kunder med anvisningsavtal har minskat varje år sedan 2004, då andelen låg på över 50 procent. Under juli 2014 hade 15,5 procent av elkunderna ett anvisat avtal. Andelen svarade mot cirka 700 000 kunder.

I gruppen ingick dock inte endast elanvändare som hade anvisats en elleverantör enligt 8 kap. 8 § ellagen (1997:857) utan även elanvändare som får samma villkor som kunder med anvisat avtal i samband med att deras ursprungliga leveransavtal löper ut. I de fallen är det elleverantören som väljer att flytta över kunden till den avtalsformen utan samband med regleringen i ellagen.

De flesta kunder hamnar i anvisade avtal i samband med flytt. Ungefär hälften av dessa fortsätter att ha ett sådant avtal längre än ett år.

Vilken information får elanvändare med anvisningsavtal?

En nätconcessionshavare som har anvisat en elleverantör ska enligt 8 kap. 8 § ellagen utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av anvisningen och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör. Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet.

Energimarknadsinspektionen har undersökt hur elleverantörer informerar sina kunder med anvisade avtal. Resultatet redovisas i rapporten *Avtal och information till anvisade kunder*. Energimarknadsinspektionen delat in de elleverantörer som besvarat enkäten i tre grupper.

Den första gruppen är elleverantörer som informerar kunden vid flytt till ny bostad (25 procent). I dessa fall måste kunden själv söka efter information och få en förståelse för att anvisade avtal i många fall är ofördelaktigt. Elleverantörerna i gruppen kan ibland anordna kampanjer där kunder med anvisade avtal uppmanas att teckna annat avtal. Här ingår dock även elleverantörer som inte anser att det är nödvändigt att infor-

mera kunden med hänvisning till att kunden anvisas på ett anvisat pris som är samma som övriga kunder får.

Den andra gruppen utgörs av elleverantörer som skickar riktad information till kunder två till sex gånger per år (39 procent). Det sker med brevutskick eller genom att kunden kontaktas av leverantörens kundtjänst. Det förekommer också att information om anvisade avtal skickas tillsammans med fakturan, som innehåller en uppmaning till kunden att se över sin avtalssituation. Denna grupp har en mer rutinmässig hantering av informationsspridningen för att kontinuerligt bearbeta kunder med anvisade avtal.

Den tredje gruppen elleverantörer (32 procent) hanterar informationen på annat sätt än de alternativ Energimarknadsinspektionen specificerat i enkäten. Företagen i denna kategori skickar ingen riktad information till kunderna utan informerar i stället via en kundtidning eller på webbplatsen. Elleverantören försöker även att få kunder som kontaktar företaget att byta avtal.

Enligt enkätsvaren informerar 39 procent av företagen kunder med anvisade avtal om möjligheten att teckna annat avtal mer än en gång per år.

Bättre och tätare information till kunderna

De allra flesta kunder med anvisade elavtal skulle kunna välja mer förmånliga avtal och på så sätt minska sina elkostnader. Aktiva kunder är också en förutsättning för en välfungerande elmarknad. Bättre och tätare information till elanvändare med anvisade avtal kan antas leda till att fler kunder ser nackdelarna med avtalet och att det är förhållandevis enkelt att ingå ett förmånligare avtal på den konkurrensutsatta elmarknaden.

Uppgift om att leveransavtalet är ett anvisat avtal

Energimarknadsinspektionen har föreslagit att det av elleverantörens inledande underrättelse till elanvändaren och av varje faktura ska framgå att avtalet är ett anvisningsavtal. När det gäller innehållet i fakturan redovisas överväganden och förslag i avsnitt 5.

Att elleverantören redan i samband med att leveranserna ska påbörjas tydligt informerar elanvändaren om att leveransavtalet är ett anvisat avtal kan minska risken för att kunden missuppfattar situationen. Några särskilda skäl som talar emot en sådan upplysningsskyldighet finns inte. I promemorian föreslås därför att det i elleverantörens underrättelse till elanvändaren med anledning av anvisningen ska anges att leveransavtalet är ett anvisat avtal.

Särskild information

En anvisad elleverantör är enligt gällande bestämmelser inte skyldig att lämna återkommande information till kunden om möjligheten som finns att välja ett bättre avtal. En utökad informationsplikt kan öka medvetenheten hos de inaktiva kunderna, underlätta prisjämförelser och säkerställa att alla kunder med anvisade avtal får samma eller likartad information om sina möjligheter.

Energimarknadsinspektionen föreslår att en anvisad elleverantör minst en gång per kvartal ska sända särskild information till elanvändare med anvisat avtal. Informationen ska enligt förslaget innehålla dels en redo-

görelse för vilka avtalstyper elleverantören erbjuder samt leveransvillkor och priser för dessa, dels en hänvisning till Energimarknadsinspektionens webbplats elpriskollen.se.

Energimarknadsinspektionen ser inte några betydande risker eller negativa konsekvenser av en utökad och förbättrad information till kunderna. Inspektionen bedömer att åtgärden är förknippad med relativt små kostnader för elleverantörerna och pekar på att informationen lämpligen lämnas på eller i samband med fakturan.

Fastighetsägarna Sverige bedömer att en reglerad upplysningsplikt inte är nödvändig och att det är mer angeläget att rikta informationen till de kundgrupper som i hög grad är anvisningskunder. *Vattenfall AB* anser att kraven bör begränsas till att gälla i förhållande till konsumenter. Det står klart att en sådan reglering som Energimarknadsinspektionen har föreslagit innebär att information kommer att skickas även till kunder som inte har någon särskild nytta av den. Nackdelarna med detta är dock begränsade. En ordning som förutsätter att företagen delar upp anvisningskunderna i olika kategorier kräver ytterligare administration utan några motsvarande fördelar.

Det är rimligt att kräva att elleverantören informerar kunden om att leverantören kan erbjuda andra avtalstyper än det anvisade avtalet. Att kräva att företaget ska tillhandahålla information som underlättar för kunden att välja en annan elleverantör kan möjligen framstå som märkligt. Det anvisade elavtalet har dock tillkommit på ett sätt som egentligen är främmande för en konkurrensutsatt elmarknad. Det väcker därför inte några starka betänkligheter att kräva att elleverantören ska informera kunder med anvisade avtal om exempelvis prisjämförelsesajter.

Som *Kammarrätten i Jönköping* påpekar kan det vara olämpligt att i lagtexten peka ut en särskild webbadress, som kan komma att ändras. I promemorian föreslås att informationen till elanvändaren ska innefatta uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

När det gäller frekvensen är det värdefullt med en tydlig reglering. Som Energimarknadsinspektionen har föreslagit bör informationen sändas till kunderna minst en gång per kvartal.

Att informationen i många fall kommer att skickas till kunderna i samband med faktureringen kan medföra överlappning med de förslag som redovisas i avsnitt 5. I det avsnittet föreslås att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten ska få meddela föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla. Vid utformningen av sådana föreskrifter måste regelgivaren givetvis beakta de krav som nu föreslås införas i ellagen när det gäller information till kunder med anvisat avtal. Ett exempel på kompletterande information som kan komma i fråga i fakturan är uppgift om den närmare innebörden av att kunden har ett anvisat avtal.

Regelrådet avstyrker Energimarknadsinspektionens förslag med hänvisning till att konsekvensutredningen är bristfällig. Konsekvensfrågorna behandlas i avsnitt 8.

4.2 Uppsägningstid

Promemorians förslag: Ett anvisat avtal ska inte få ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Energimarknadsinspektionens förslag: Elanvändare som anvisats en elleverantör ska ha rätt att byta elleverantör senast en månad från det att elanvändaren meddelat den anvisade leverantören.

Remissinstanserna: *Statens energimyndighet* tillstyrker Energimarknadsinspektionens förslag. Remissinstanserna har i övrigt inga synpunkter som särskilt gäller förslaget.

Skälen för promemorians förslag: Elleverantörerna tillämpar i de flesta fall ingen eller en mycket kort uppsägningstid för kunder med anvisade avtal. Det är dock möjligt för en elleverantör att tillämpa en längre uppsägningstid. För att underlätta för kunder med anvisade avtal att göra ett aktivt val bör det i ellagen införas en bestämmelse som utesluter långa bindningstider. Med hänsyn till att en kort uppsägningstid redan i dag är det normala bör en sådan bestämmelse inte få några beaktansvärda konsekvenser för den stora majoriteten anvisade elleverantörer.

Energimarknadsinspektionen har föreslagit att en elanvändare som anvisats en elleverantör ska ha rätt att byta elleverantör senast en månad från det att elanvändaren meddelat den anvisade leverantören. En bestämmelse med sådant innehåll skulle dock vara otydlig när det gäller till vem den riktar sig. För att en elanvändare ska kunna byta elleverantör inom en sådan tid krävs medverkan även från den nya elleverantören och nätkoncessionshavaren. I promemorian föreslås att det i ellagen ska föreskrivas att ett anvisat avtal inte ska få ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

5 Elleverantörens faktura

Promemorians förslag: Elleverantörens faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt leveransavtal och om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Om avtalet är ett anvisat avtal, ska det anges.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten ska få meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med promemorians. Energimarknadsinspektionen har föreslagit att en elleverantör på fakturor till elanvändare ska ange uppgift om avtalets namn och övrig väsentlig information om avtalet. Om fakturan avser ett anvisat avtal, ska avtalet benämnas anvisat avtal. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten, dvs. Energimarknadsinspektionen, ska få

meddela närmare föreskrifter om vad som avses med väsentlig information.

Remissinstanserna: *Konsumentverket, Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät), Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Regelrådet, Sveriges Kommuner och Landsting, Hyresgästföreningen, Sveriges Allmännyttiga Bostäder och Villaägarnas Riksförbund* tillstyrker Energimarknadsinspektionens förslag. Konsumentverket anser dock att frågan om hur jämförpris som väsentlig information ska regleras behöver utredas ytterligare. Energimyndigheten föreslår att uppgift om elens ursprung och miljöpåverkan på avtalsnivå bör utgöra övrig väsentlig information. *Kammarrätten i Jönköping* och *Nacka tingsrätt* har inte något att erinra mot förslaget i huvudsak men anser att lagtexten bör omformuleras. *Post- och telestyrelsen (PTS)* ser positivt på förslaget att avtalets namn samt övrig väsentlig information ska anges på fakturan och anser att det är lämpligt att en möjlighet att meddela föreskrifter om vad som närmare avses med väsentlig information införs. PTS har inga synpunkter på huruvida anvisade avtal ska anges på fakturan. *Svenskt Näringsliv* anser att det är en bra utgångspunkt att försöka öka kundens förståelse för sin elfaktura. *Hovrätten för Västra Sverige* motsätter sig inte att det i lagen införs en skyldighet för elleverantören att i fakturan ange vilket avtal som är tillämpligt och om detta är ett anvisningsavtal. Däremot är hovrätten tveksam till att i författning ställa ytterligare krav på innehåll i en elleverantörs faktura. *Uppsala universitet* anser att det kan ifrågasättas om någon konsument, som inte har möjlighet att kontrollera via dator vad det avtalet innebär, blir klokare av benämningen ”anvisat avtal”. *Svensk Energi* anser att det tycks vara ett rimligt krav att ha en tydlig beteckning för avtalet på fakturan och ställer sig bakom förslaget att det ska framgå på fakturan att kunden har ett anvisat avtal. *Svensk Energi* ifrågasätter dock behovet av att detaljreglera elhandelsfakturornas innehåll. *Fastighetsägarna Sverige* anser att fakturan som informationsbärare är mindre intressant för att stimulera aktiva val på elmarknaden för de grupper föreningen representerar och anser det inte vara nödvändigt att reglera utseende eller innehåll i fakturan, utöver de uppenbara delarna kring kund- och debiteringsinformation. *Oberoende Elhandlare* framhåller sin uppfattning att innehåll i fakturan ska regleras så lite som möjligt och anser att regelverket bör utformas så att krav ställs på att fakturan ska innehålla information om var kunden kan erhålla mer information. *HSB Riksförbund* anför att det är viktigt att fakturan är enkel och tydlig och att elpriset redovisas inklusive överföring. *Svensk Elbrukarförening* anser att det är lite av ”curlingförälder” över politikerns och Energimarknadsinspektionens agerande när det gäller vissa frågor på elmarknaden men vill inte avfärda avsikten med rapporten, att vara tydlig med ord och begrepp på den marknaden. *Sveriges advokatsamfund* ser med viss oro på en sådan vid delegation för myndigheterna som förslaget innebär. *Mälarenergi AB* framhåller att fakturan först och främst är ett betalningsdokument och att information av annan art än vad som rör själva betalningen bör spridas via andra kanaler. *E.ON Sverige AB* anser att den information som fastställs som obligatorisk bör vara begränsad. Övriga remissinstanser har inte framfört några särskilda invändningar mot förslaget.

Skälen för promemorians förslag

Det finns redan i dag krav på vad fakturor ska innehålla, t.ex. krav av bokföringsteknisk och skatteteknisk natur. Inriktningen på de överväganden som görs i promemorian är dock om information i elleverantörens faktura kan bidra till att elkunder i större utsträckning gör aktiva val. Bestämmelserna i aktiebolagslagen (2005:551), bokföringslagen (1999:1078) och mervärdesskattelagen (1994:200) har inte någon större betydelse i det sammanhanget. De bestämmelser om fakturans innehåll som redan finns i ellagen (1997:857) kan dock i viss utsträckning bidra till kundaktivitet.

Angivande av elens ursprung

Enligt 8 kap. 12 § ellagen ska elleverantörer på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el lämna uppgift om dels varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, dels den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Fakturan ska vara tydlig

I 8 kap. 16 § ellagen föreskrivs att fakturan ska vara tydlig. Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på. Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns. Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal och erbjudas i elektronisk form.

Skyldighet att lämna information till konsumenter

När det gäller konsumenter finns särskilda bestämmelser om informationskyldighet i 11 kap. ellagen.

När en prishöjning har skett ska konsumenten enligt 11 kap. 17 § ellagen underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Av 11 kap. 18 § tredje stycket framgår att elleverantörer på eller i samband med fakturor till konsumenter ska lämna information om konsumentens rättigheter, hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål, vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning samt oberoende användarrådgivning. Det är dock tillräckligt om elleverantören i fakturan hänvisar till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Kundaktivitet

Elkunder kan vara aktiva på många olika sätt. Den form av aktivitet som främst är av intresse inom ramen för promemorian är den som sker när kunden byter elleverantör, förhandlar om ett befintligt avtal eller väljer en annan avtalstyp hos den befintliga leverantören. Den information som omfattas av ellagens nuvarande bestämmelser kan bidra till sådan aktivitet. Det finns dock annan information som får antas ha större betydelse.

Energimarknadsinspektionen har i rapporten Enklare faktura pekat på information som kan möjliggöra ytterligare aktivitet på elmarknaden.

Bör informationen lämnas i fakturan?

Det finns fördelar med att viktig information lämnas till elkunden i fakturan snarare än i andra sammanhang. De flesta elanvändare får en faktura från elleverantören en gång i månaden. Att kunden får dokumentet i samband med betalningen gör det mer sannolikt att den tar del av innehållet. Vidare är det i ett sådant sammanhang som kunden kan vara som mest intresserad av att vara aktiv för att minska sina kostnader. Det är därför värdefullt om fakturan innehåller information som gör det enklare för kunden att agera.

Det huvudsakliga syftet med en faktura är dock att kunden ska få de uppgifter som krävs för att kunna betala för elleveranser. Som framgått ovan finns det dock redan i dag lagkrav som innebär att en faktura ska innehålla även annan information. Några remissinstanser är skeptiska till värdet av att ytterligare information lämnas i fakturan. *Svensk Energi* framhåller att fakturan är ett konkurrensmedel och inte i första hand avsedd som informationsbärare för annat än vad som är nödvändigt för debiteringen. Att överlasta fakturan med information riskerar enligt *Svensk Energi* att skapa ett informationsbrus som knappast gynnar målet att uppnå enkelhet och begriplighet.

Som remissinstanserna har påpekat finns det en gräns för hur mycket information som det är meningsfullt att lämna i en faktura. Det kan vara kontraproduktivt att ställa alltför omfattande krav på innehållet, och sådana krav kan också skapa onödiga kostnader för företagen och i förlängningen för kunderna. Utgångspunkten för de fortsatta övervägandena är att det kan vara värdefullt om vissa särskilt viktiga uppgifter framgår av fakturan men att den inte bör innehålla en uttömmande redovisning av allt sådant som kunden kan ha nytta av att känna till.

Information om avtalet

Enligt Energimarknadsinspektionen är det grundläggande för kunden att veta hur det egna elavtalet betecknas för att kunna veta vilket avtal den har. På det sättet kan kunden hitta information om det avtalet på elleverantörens webbplats. Energimarknadsinspektionen har granskat fakturor från flera elleverantörer och kunnat konstatera att avtalets namn inte alltid framgår av fakturan på ett tydligt sätt. Energimarknadsinspektionen anser att avtalets namn bör framgå på elleverantörens faktura.

Det bör vara lätt för en elkund att hitta information om det egna avtalet med elleverantören. Det är därför värdefullt om fakturan innehåller de uppgifter som krävs för att kunden på ett enkelt sätt ska kunna ta del av innehållet i avtalet. Som några remissinstanser påpekar är det dock inte givet att det underlättar för kunden endast att avtalets beteckning framgår av fakturan. *Svensk Energi* anmärker att det på företagets webbplatser i första hand anges vad som gäller vid nyteckning av ett avtal. Om ett avtal med en viss beteckning, t.ex. ”Fast elpris 3 år”, nytecknas är det enligt *Svensk Energi* troligt att villkoren för avtalet har ändrats i förhållande till ett avtal med samma beteckning som ingåtts vid en tidigare tidpunkt. *Hovrätten för Västra Sverige* har föreslagit att bestämmelsen ges följande

lydelse: ”En elleverantörs faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt avtal.”

Med hänsyn till bestämmelsens ändamål finns det skäl att välja en delvis annan formulering än den som Energimarknadsinspektionen har föreslagit. I promemorian föreslås att det ska krävas att elleverantörens faktura innehåller uppgift både om tillämpligt leveransavtal och om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll.

Anvisade avtal

Som framgår i avsnitt 3.1 betalar kunder som har ett anvisat avtal i genomsnitt avsevärt mycket mer än de kunder som har gjort ett aktivt val. Det är tydligt att detta är en kundgrupp som förlorar mycket på att inte vara aktiv. I avsnitt 4 redovisas förslag som syftar till att underlätta för kunder med anvisade avtal att byta avtal eller elleverantör. Även information som lämnas i elleverantörens faktura kan bidra till att kunder väljer bort anvisade avtal. Detta gäller inte minst sådana kunder som av olika skäl inte har uppfattat att de har en anvisad elleverantör

Olika elhandlare har tidigare använt olika begrepp för anvisade avtal. Några exempel är tillsvidarepris, normalpris och standardpris. I februari 2014 rekommenderade Svensk Energi sina medlemsföretag att använda följande text på fakturor till kunder med anvisade avtal: ”Du har ett anvisningsavtal och anvisningspris. Ta kontakt med vårt kundcenter, tfn xxx, för att förhoppningsvis finna ett avtal som passar bättre för dig.” Energimarknadsinspektionen konstaterar dock i rapporten Avtal och information till anvisade kunder – en uppföljning (Ei R2014:19) att rekommendationen från Svensk Energi inte har fått avsedd effekt. Enligt inspektionen har syftet med rekommendationen, att anvisade kunder ska mötas av enhetlig information oavsett bostadsort eller elhandlare, inte uppnåtts.

Som Energimarknadsinspektionen framhåller i rapporten Enklare faktura är det särskilt viktigt att kunder med anvisade avtal uppmärksammas på att de inte gjort ett aktivt val. Förslaget att det ska framgå av fakturan att leveransavtalet är ett anvisat avtal har också fått ett starkt stöd under remissrundan. Ett krav på att elleverantörens faktura ska innehålla den aktuella informationen bör mot den redovisade bakgrunden föras in i ellagen.

Annan väsentlig information

Utöver uppgift om avtalets beteckning och om det är ett anvisat avtal föreslår Energimarknadsinspektionen att det ska införas ett krav på att elleverantörens faktura ska innehålla annan väsentlig information. Energimarknadsinspektionen föreslår vidare att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, inspektionen ska få meddela närmare föreskrifter om vad som avses med väsentlig information.

Flera remissinstanser har pekat på det olämpliga i att detaljreglera innehållet i fakturan, inte minst med hänsyn till att det kan vara svårt för kunder att ta till sig viktiga uppgifter om fakturan innehåller alltför mycket information. Som Energimarknadsinspektionen har föreslagit bör krav på fakturans innehåll ta sikte endast på väsentlig information som

kan vara till nytta för kunden i samband med att denne ska göra ett aktivt val.

Som exempel på vad som kan vara väsentlig information nämner inspektionen

- villkoren för det anvisade avtalet samt information om ellagens bestämmelser om byte,
- uppgifter om anläggningsidentitet och områdesidentitet,
- uppgifter om avtalets längd, uppsägningstid, omfattningen och villkoren för eventuella brytkostnader förenade med en förtida uppsägning,
- information om prisjämförelsesajter,
- förbrukningsuppgifter och
- jämförpris för det nuvarande avtalet.

En allmänt hållen lagbestämmelse?

Energimarknadsinspektionens förslag innebär att ett allmänt hållet krav på att fakturan ska innehålla väsentlig information om avtalet kompletteras med föreskrifter på en lägre normnivå. Som *Svensk Energi* framhåller är den föreslagna bestämmelsen i ellagen mycket allmänt hållen, vilket försvårar möjligheten att utvärdera förslaget och dess konsekvenser.

Det är tveksamt om det är lämpligt att i lagen ställa upp ett så allmänt hållet krav som det som Energimarknadsinspektionen har föreslagit. Det finns en tydlig risk för att kravet framstår som intetsägande och får sitt egentliga innehåll först genom de föreskrifter som regeringen eller en förvaltningsmyndighet meddelar i anslutning till lagbestämmelsen. Det finns skäl att i stället överväga en ordning där inga ytterligare krav på fakturans innehåll ställs upp i ellagen och att i stället införa ett rent bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

Förordning och myndighetsföreskrifter

Föreskrifter om fakturans innehåll bör säkerställa att fakturan är tydlig och ett stöd för kunden utan att vara överbelastad med information. Kraven bör vidare utformas på ett sätt som inte ökar elleverantörernas kostnader. Flera remissinstanser har synpunkter på vilka närmare krav som bör ställas – eller inte ställas – på innehållet i fakturan. Det kan betonas att det underlag som nu finns i lagstiftningsärendet inte är tillräckligt för att ta fram detaljerade föreskrifter. *Konsumentverket* påpekar exempelvis att frågan om hur jämförpris som väsentlig information ska regleras behöver utredas ytterligare.

Att ytterligare utredning krävs innan föreskrifter meddelas på en lägre normnivå är dock inte något hinder mot att införa ett normgivningsbemyndigande i ellagen. Som Energimarknadsinspektionen framhåller i rapporten bör arbetet med att ta fram föreskrifter ske i nära dialog med kund- och branschföreträdare.

Sveriges advokatsamfund har pekat på frågan i vilken utsträckning föreskrifter av det aktuella slaget bör meddelas av en förvaltningsmyndighet. Advokatsamfundet anser att frågan bör ställas om sådan föreskriftsrätt är nödvändig för att uppnå det önskade syftet. Om syftet kan

uppnås på annat vis, exempelvis genom att Energimarknadsinspektionen utarbetar ett förslag till förordning, bör sådan föreskriftsrätt enligt samfundet inte ges till inspektionen.

Om riksdagen med stöd av 8 kap. 3 § första stycket regeringsformen bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i ett visst ämne, kan riksdagen också, enligt 8 kap. 10 § regeringsformen, medge att regeringen bemyndigar en förvaltningsmyndighet eller en kommun att meddela föreskrifter i ämnet. Någon särskild begränsning av möjligheten till sådan subdelegation framgår inte av regeringsformen. Det finns dock förarbetsuttalanden som pekar på att en viss restriktivitet bör iakttagas (se t.ex. prop. 1973:90 s. 320). Riksdagen kan dock i en lag medge subdelegation även i sådana fall där endast en del av normgivningen bör delegeras till en förvaltningsmyndighet. Regeringen får då under parlamentariskt ansvar avgöra vilken normgivningsrätt som bör anförtros myndigheten (jfr prop. 1975:8 s. 45).

Det är tveksamt om det finns någon viktig principiell skillnad mellan de föreskrifter som nu är aktuella och sådana föreskrifter som Energimarknadsinspektionen redan i dag kan meddela med stöd av bemyndiganden i exempelvis elförordningen (2013:208). Frågan bör dock tas upp till närmare överväganden i samband med att regeringen tar fram föreskrifter om fakturans innehåll.

I promemorian föreslås att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska få meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

6 Tillsyn

<p>Promemorians förslag: Nätmyndighetens tillsyn ska omfatta de anvisade elleverantörernas särskilda skyldigheter.</p>

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer med promemorians.

Remissinstanserna: *Hyresgästföreningen* tillstyrker förslaget. Remissinstanserna har i övrigt inga synpunkter som särskilt gäller förslaget.

Skälen för promemorians förslag: Enligt 12 kap. 1 § andra stycket ellagen (1997:857) utövar nätmyndigheten, dvs. Energimarknadsinspektionen, tillsyn över efterlevanden av lagen och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen. När det gäller frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet utövas tillsynen emellertid av Elsäkerhetsverket respektive Affärsverket svenska kraftnät. Vidare framgår av 12 kap. 1 § tredje stycket att Energimarknadsinspektionens tillsyn inte omfattar elleverantörernas skyldigheter enligt bl.a. 8 kap. 8 §.

Energimarknadsinspektionen utövar alltså inte tillsyn över att elleverantörerna följer bestämmelserna om anvisade avtal. I förarbetena till de ursprungliga bestämmelserna om anvisning av elleverantör anförs att elleverantörerna verkar på en öppen, avreglerad marknad och att even-

tuella tvister som uppstår på grund av att en elleverantör inte fullgör sina skyldigheter får lösas på civilrättslig väg (prop. 1998/99:137 s. 55).

Promemorians förslag innebär att de anvisade elleverantörerna får nya skyldigheter av offentlighetskaraktär. Om en elleverantör inte följer de nya bestämmelserna, finns inga civilrättsliga sanktioner. De nya kraven har tillkommit med hänsyn till att det finns kunder som inte förstått innebörden av att en elleverantör anvisats och de nackdelar som en sådan anvisning ofta medför för kunden. Mot denna bakgrund bör Energimarknadsinspektionens tillsyn omfatta de skyldigheter enligt ellagen som särskilt gäller elleverantörer som anvisas kunder utan leveransavtal.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2017.

Energimarknadsinspektionens förslag: I rapporten Systemet med anvisade elhandlare föreslår Energimarknadsinspektionen att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2014. När det gäller förslagen i rapporten Enklare faktura lämnar inspektionen inget förslag när det gäller ikraftträdande.

Remissinstanserna: *Svensk Energi* vill, när det gäller föreskrifter om fakturans innehåll, peka på vikten av att ha föreskriften på plats i god tid före ikraftträdandet.

Skälen för promemorians förslag: När det gäller frågan om ikraftträdande bör hänsyn tas till att elleverantörerna kan behöva se över sina rutiner för fakturering och annan information till kunderna. I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2017.

Det bedöms inte finnas behov av övergångsbestämmelser.

8 Konsekvensanalys

Företagen på elmarknaden

Elleverantörer

I promemorian finns en rad förslag som rör elleverantörerna. Med elleverantör avses i ellagen (1997:857) den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller någon annan. Några av förslagen gäller endast elleverantörer som har anvisats av en nätkoncessionshavare. I Sverige finns cirka 120 elleverantörer. Ungefär 90 av dessa är anvisade elleverantörer.

I promemorian föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att an-

visning skett (avsnitt 3.2). Att ett normgivningsbemyndigande införs har taget för sig inte några särskilda konsekvenser för elleverantörerna. Det står klart att ytterligare utredning, inklusive en konsekvensanalys, krävs innan det kan bli aktuellt för regeringen att meddela föreskrifter enligt bemyndigandet. Utgångspunkten är dock att detta ska ske endast om de övriga åtgärder som föreslås i promemorian inte fullt ut får avsedd effekt.

En anvisad elleverantör är redan i dag skyldig att underrätta elanvändaren om leveransvillkoren. Enlig lagförslaget ska leverantören också vara skyldig att i underrättelsen ange att leveransavtalet är ett anvisat avtal (avsnitt 4.1). Vidare ska elleverantören minst en gång per kvartal informera om vilka andra avtalstyper som leverantören erbjuder och om var elanvändaren kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar. Det är frågan om information som elleverantörerna till största delen redan i dag har tagit fram. Det bör därför vara enkelt att göra de eventuella ändringar som krävs. Kvartalsinformationen kan skickas till kunderna i samband med fakturering.

Det föreslås också att ett anvisat avtal inte ska få ha en längre uppsägningstid än 14 dagar (avsnitt 4.2). Elleverantörerna tillämpar i de flesta fall redan i dag ingen eller en mycket kort uppsägningstid för kunder med anvisade avtal. Förslaget bedöms innebära marginellt ökade kostnader för en del av de anvisade leverantörerna.

I promemorian föreslås att elleverantörens faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt leveransavtal och var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Förslaget gäller alla elleverantörer. Det föreslås vidare att anvisade elleverantörer ska vara skyldiga att i fakturan ange att leveransavtalet är ett anvisat avtal. Förslagen innebär en engångskostnad för elleverantörerna att justera sina faktureringsystem. Kostnaden uppskattas till 10 000–15 000 kronor per företag, förutsatt att elleverantören inte redan i dag har denna information på sina fakturor.

Nätkoncessionshavarna

I promemorian föreslås att den anvisade elleverantören ska ha åtagit sig gentemot nätkoncessionshavaren att leverera el på skäligena villkor (avsnitt 3.1). Nätkoncessionshavaren blir alltså tvungen att kontrollera villkoren i de anvisade avtalen. Det är dock elleverantören som ska redovisa villkoren i samband med att leverantören ingår ett avtal med nätkoncessionshavaren. Kontrollen kommer att ske relativt sällan, och den kan inte tagen för sig antas medföra annat än marginella merkostnader för nätkoncessionshavaren.

Balansansvariga och elproducenter

Förslagen har inte några direkta konsekvenser för sådana balansansvariga och elproducenter som inte också är elleverantörer.

Elanvändarna

Målet med förslagen i promemorian är att öka kundaktiviteten och att minska antalet inaktiva kunder som får ett anvisat avtal. De kunder som byter till andra avtal kommer i de flesta fallen att få bättre villkor.

Myndigheter

Energimarknadsinspektionen

I promemorian föreslås att Energimarknadsinspektionen ska få ett utökat tillsynsansvar (avsnitt 6). Förslaget bedöms dock inte föranleda något utökat resursbehov för inspektionen.

Sveriges Domstolar

Att Energimarknadsinspektionens tillsyn utökas kan eventuellt medföra att fler beslut i tillsynsärenden överklagas till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det finns dock inte anledning att förutsätta annat än att det i så fall handlar om ett litet antal överklaganden. Några ytterligare resurser behöver inte tillföras domstolarna.

Övriga konsekvenser

Förslagen i promemorian bedöms inte ha någon betydelse för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att uppnå de integrationspolitiska målen.

9 Författningskommentar

8 kap.

8 § Elanvändare som saknar leveransavtal med en elleverantör ska av berörd nätkoncessionshavare anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 § första och andra styckena.

Första stycket har ändrats på så sätt att den elleverantör som nätkoncessionshavaren anvisar måste ha åtagit sig att leverera el på skäliga villkor. Det innebär att framför allt frågan om hur det anvisade priset ska bestämmas måste regleras i avtalet mellan nätkoncessionshavaren och elleverantören.

För att avgöra vad som är skäliga villkor är det nödvändigt att göra en jämförelse dels med de villkor som tillämpas för kunder som inte har anvisade avtal, dels med villkor som tillämpas av olika anvisade elleverantörer. Villkor är inte oskäliga endast av den anledningen att elpriset enligt det anvisade avtalet är något högre än enligt andra förekommande avtal, men sådana prisskillnader måste gå att motivera på objektiva grunder, t.ex. att den anvisade elleverantören tar en större risk.

Bestämmelsen i första stycket riktar sig till nätkoncessionshavaren, som är skyldig att säkerställa att den anvisade elleverantören tillämpar skäliga villkor i förhållande till elanvändaren. Bestämmelsen omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 12 kap. 1 § andra stycket.

Inga ändringar görs i *andra stycket*.

Nuvarande tredje stycket, som innehåller en s.k. upplysningsbestäm- melse, utgår.

Bestämmelserna i nuvarande fjärde och femte styckena återfinns i 8 a och 8 b §§.

Övervägandena finns i avsnitt 3.1.

8 a § *Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elan- vändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska anges att avtalet är ett anvisat avtal.*

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om det anvisade avtalet. Nuvarande 8 a § betecknas 8 c §.

Första stycket motsvarar nuvarande 8 § fjärde stycket. I *första meningen*, som inte har ändrats i sak, anges att den anvisade elleveran- tören utan dröjsmål ska underrätta elanvändaren om de villkor för leve- ransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleve- rantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet.

Den omständigheten att nätkoncessionshavaren anvisar en elleverantör medför inte att det uppstår ett avtalsförhållande mellan den anvisade el- leverantören och elanvändaren. En elanvändare som inte vill godta de erbjudna villkoren har möjlighet att, innan elanvändaren börjar ta ut el i uttagspunkten, antingen komma överens om ändrade villkor med den anvisade elleverantören eller teckna leveransavtal med en annan leveran- tör. Om elanvändaren däremot inte agerar utan börjar ta ut el i sin uttags- punkt från den dag som leveransen avses påbörjas får elanvändaren anses ha godtagit de erbjudna villkoren. En elanvändaren som börjat ta ut el i uttagspunkten kan därefter på sedvanligt sätt säga upp leveransavtalet.

I *andra meningen*, som är ny, föreskrivs att det i underrättelsen till elanvändaren ska anges att avtalet är ett anvisat avtal. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

I *andra stycket* finns en ny bestämmelse om uppsägningstid. Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar från det att elan- vändaren har underrättat den anvisade elleverantören. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

8 b § *För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör som är leveransskyldig enligt 5 § ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som leverantören tillämpar.*

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 8 § femte stycket

8 d § *Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 8 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.*

Paragrafen är ny och innehåller ett bemyndigande till regeringen att med- dela föreskrifter om att de avgifter som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

Övervägandena finns i 3.2.

8 e § *En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt sända följande information till elanvändare med anvisat avtal:*

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och

2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om en skyldighet för den anvisade elleverantören att särskilt informera elanvändare med anvisade avtal om priser och leveransvillkor. Informationen ska lämnas minst en gång per kvartal. Det finns inget krav att den ska skickas till elanvändaren i särskild ordning, utan informationen kan lämnas tillsammans med en faktura.

Enligt *första punkten* ska elleverantören lämna en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor.

I *andra punkten* föreskrivs att elleverantören ska lämna uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare. Det mest näraliggande sättet att göra detta är att lämna information om oberoende prisjämförelsesajter, exempelvis elpriskollen.se.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

16 § *En elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig.*

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 16 § första stycket första meningen.

17 § *Elleverantörens faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt leveransavtal och om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Om avtalet är ett anvisat avtal enligt 8 a §, ska det anges.*

Bestämmelserna i paragrafen är nya.

Elleverantörens faktura ska innehålla uppgift om tillämpligt leveransavtal. Syftet är att underlätta för elanvändaren att hitta information om avtalets innehåll. I normalfallet är en uppgift om tillämpligt avtal den be-teckning som elleverantören använder på avtalet vid kundkontakter och på sin webbplats. Fakturan ska även innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll.

Om avtalet är ett anvisat avtal, ska det anges särskilt i fakturan.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

18 § *Elleverantörens faktura ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.*

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Elleverantörens faktura till elanvändaren ska då hänvisa till att informationen finns.

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 16 § första stycket andra meningen och andra stycket.

19 § *Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela ytterliga föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.*

I paragrafen, som är ny, finns ett bemyndigande till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten att meddela ytterligare föreskrifter om vad en elleverantörs faktura ska innehålla.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

20 § *En elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal. Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.*

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 16 § tredje och fjärde styckena.

12 kap.

1 § *Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.*

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Ändringarna i *första stycket* är av redaktionell karaktär.

Andra stycket motsvarar nuvarande andra och tredje styckena. En ändring i sak görs i *andra meningen*, som motsvarar nuvarande tredje stycket. Nätmyndighetens tillsyn utökas till av avse även att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt bestämmelserna om anvisning av elleverantör till elanvändare som saknar leveransavtal.

Tredje stycket överensstämmer med nuvarande fjärde stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Systemet med anvisad elhandlare (EI R2012:07)

Sammanfattning och slutsatser

EI har på regeringens uppdrag redovisat och analyserat ett antal åtgärder för att komma tillrätta med de oönskade effekter som dagens system med anvisningsavtal medför. För att kunna bedöma behovet av förändringar av dagens system inleds rapporten med en beskrivning av hur systemet fungerar samt hur prisutvecklingen för de anvisade avtalen har sett ut.

Systemet med anvisad elhandlare infördes för att säkerställa att alla kunder får el

Elkunder i Sverige har sedan 1996 fritt kunnat välja vilken elhandlare de vill köpa sin el från. Om en kund inte tecknar avtal med en elhandlare så är nätägaren enligt ellagen skyldig att anvisa en elhandlare till kunden. Avtalet brukar benämnas *anvisningsavtal* alternativt *tillsvidareprisavtal*. Så som systemet är utformat så sätter elhandlaren priset fritt, men är också skyldig att informera kunden om villkoren för avtalet.

Det huvudsakliga syftet med systemet med anvisad elhandlare är att tillförsäkra alla kunder el – även de som saknar avtal med en elhandlare – samt att de kunder som saknar avtal med en elhandlare också betalar för den el de använder.

Allt fler kunder väljer aktivt bort anvisningsavtalen

En miljon elkunder i Sverige har inte gjort ett aktivt val av elavtal och betalar därför ett anvisat pris för sin elanvändning. Andelen inaktiva kunder har visserligen sjunkit kraftigt sedan början av 2000-talet, men nu har andelen stabiliserats på runt tjugo procent av kundkollektivet. De kunder som ligger kvar på ett anvisningsavtal är i huvudsak kunder med förhållandevis låg förbrukning. Många av de anvisade kunderna överger förhållandevis snabbt anvisningsavtalet för att teckna ett annat avtal.

... men de inaktiva kunderna betalar ett allt högre pris

Samtidigt som vi ser att allt färre kunder betalar ett anvisat pris så kan man konstatera att prisskillnaden mellan anvisningsavtal och övriga prisavtal stiger. Under 2011 låg de anvisade priserna i genomsnitt drygt 30 öre per kWh över de rörliga priserna. Årskostnaden för en lägenhetskund med anvisningsavtal blev i genomsnitt drygt 600 kronor högre än för en kund som valt ett avtal om rörligt pris. För en något större kund (5 000 kWh/år) var motsvarande skillnad drygt 1 800 kronor.

Arbetet med den nordiska slutkundsmarknaden förändrar förutsättningarna

EI har både inom det nordiska samarbetet samt inom det europeiska samarbetet tagit fram rekommendationer som innebär att elhandlare bör ansvara för de kontakter med kunder som avser produkter och tjänster på den fria marknaden, det vill säga alla typer av elavtal. Elhandlaren bör också vara kundens huvudsakliga kontaktpunkt när kunden byter elhandlare eller flyttar.

Den viktiga skillnaden mot dagens system är att kunden inte längre kan vara passiv genom att låta bli att kontakta en elhandlare vilket i dagens system är huvudorsaken till att kunder blir placerad på anvisningsavtal. Den nya marknadsmodellen, som på engelska brukar benämnas som en Supplier Centric Model, kommer enligt EI:s bedömning att innebära en kraftig minskning av andelen kunder som har anvisningsavtal. Målet är att modellen är på plats i Norden 2015.

Förbättrad information till de inaktiva kunderna bidrar till att fler tecknar elavtal

I väntan på att den nya marknadsmodellen träder ikraft finns det ett behov att stärka de inaktiva elkundernas ställning på elmarknaden. Det behövs drivkrafter på elmarknaden som får elhandlarna att mer aktivt arbeta för att kunderna ska röra sig bort från anvisningsavtalen. Konsumentverket har tidigare konstaterat att konsumenter på elmarknaden upplever att det är svårt att jämföra olika erbjudanden på elmarknaden. Verket har också konstaterat att det finns brister i informationen till nyinflyttade lägenhetsinnehavare, det vill säga den kundgrupp som i högst grad inte gör ett aktivt val av elavtal och därmed betalar ett anvisat pris.

För att öka medvetenheten hos de inaktiva kunderna, underlätta för dem att göra rationella val och säkerställa att alla får liktydlig information gällande anvisningsavtal föreslår EI en skärpning av ellagens krav på den anvisade elhandlarens information till anvisade kunder.

För att minska risken för att kunderna ska förväxla anvisningsavtalen med andra avtal föreslår EI vidare en bestämmelse i ellagen om att marknadsaktörer ska använda benämningen *anvisningsavtal* på fakturan och i övrig kommunikation med kunderna.

Kunder som aktivt tecknat ett avtal ska inte kunna återvisas till ett anvisningsavtal

Det förekommer att aktiva kunder vars tidsbestämda fastprisavtal löpt ut anvisas till ett anvisningsavtal. Detta är olyckligt för kunden eftersom det anvisade priset i regel är betydligt högre än elhandlarens övriga priser.

För att undvika detta avser EI, genom överläggningar med branschorganisationen Svensk Energi, Konsumentverket och Konsumenternas Energimarknadsbyrå, verka för en branschgemensam överenskommelse om att elhandlare inte ska ge kunder som en gång tecknat ett avtal med elhandlaren ett anvisningsavtal. EI vill i sammanhanget betona vikten av att en överenskommelse av det här slaget omfattar alla marknads

aktörer för att få önskad verkan. Om en överenskommelse inte kommer till stånd bör lagstiftning övervägas. Bilaga 1

Upphandling av den anvisade elhandlaren blir för kostsam

En av de bidragande orsakerna till att priset på anvisningsavtal är betydligt högre än elhandlarnas ordinarie prisavtal är att det inte finns någon reell konkurrens mellan elhandlarna då nätägaren utser vem som ska vara anvisad elhandlare. Då det saknas bestämmelser som reglerar hur nätägarna ska utse den anvisade elhandlaren finns det heller ingen skyldighet för nätägarna att utse den elhandlare som erbjuder kunderna lägsta möjliga pris.

EI har analyserat möjligheterna till upphandling av tjänsten som anvisad elhandlare i konkurrens för att på så sätt pressa de anvisade priserna. En sådan upphandling skulle då utformas så att elhandlarna lämnar anbud om ett påslag på börsens spotpris. Upphandling skulle på så sätt skapa en konkurrens om marginalen för de passiva kunderna.

Fördelen med upphandlingsförfarandet är att det är ett konkurrensneutralt sätt att lösa problemet med de anvisade priserna samtidigt som det minimerar interventionen på marknaden. Flera tidigare utredningar indikerar dock att de administrativa kostnaderna för upphandlingen sannolikt överstiger fördelarna. Efter att ha fört en dialog med såväl kundrepresentanter, andra myndigheter och elbranschen ser EI inget skäl att ifrågasätta bedömningen att en upphandling av tjänsten som anvisad elhandlare helt enkelt blir för dyr, vilket i slutändan drabbar kunderna genom högre priser. Mot bakgrund av detta avråder EI från att införa regler som innebär att tjänsten som anvisad elhandlare ska upphandlas i konkurrens.

... men en reglering av anvisningsprocessen kan bidra till pressade priser

Ett sätt att öppna upp för fler aktörer att bli anvisade elhandlare, och därigenom skapa konkurrens som bidrar till sänkta anvisade priser, är att införa regler i ellagen som innebär att nätägaren ska utse den anvisade elhandlaren på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

En reglering liknande den som beskrivs ovan finns redan i ellagen när det gäller nätägarens anskaffande av el för att täcka nätförluster. Denna reglering innebär att nätägaren måste anskaffa el för att täcka nätförluster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

EI bedömer att en reglering av anvisningsprocessen är effektivt sätt att stärka konkurrensen på elmarknaden och samtidigt minska prisskillnaden mellan de avtalsformer som tas upp i denna rapport. EI föreslår därför att denna åtgärd införs. EI föreslår vidare att efterlevnaden av ett sådant system omfattas av myndighetens tillsyn.

Reglering av själva avtalsformen låter sig svårligen göras

En åtgärd för att minska prisskillnaderna mellan inaktiva och aktiva kunder är att införa regler som tvingar elhandlarna att ge sina ordinarie rörliga prisavtal till de anvisade kunderna.

Fördelen med en reglering av detta slag är att prisskillnaderna mellan de inaktiva kunderna och de kunder som aktivt valt rörligt pris avskaffas. En sådan reglering kan dock vara ytterst svår att genomföra i praktiken. Ett problem skulle vara att definiera elhandlarnas ordinarie rörliga prisavtal. Minsta tydlighet om detta riskerar att medföra att andra avtals typer än företagets ordinarie rörliga prisavtal tillämpas på anvisningskunder, vilket skulle rendera i att regleringen förlorar sin verkan. Det kan också konstateras att en reglering av det här slaget skulle vara ett främmande institut på den svenska elhandelsmarknaden, som i övrigt är en konkurrensutsatt marknad där elhandlarna själva definierar avtalen till sina kunder. Mot bakgrund av de betydande svårigheter som är förknippade med en reglering av avtalsform avråder EI från att införa denna åtgärd.

Prisreglering riskerar att sätta konkurrensen ur spel

Den mest direkta åtgärden för att uppnå en sänkning av de anvisade priserna är att reglera nivån på de anvisade priserna. Ett förhållandevis okomplicerat sätt att reglera det anvisade priset är att utgå från priset på Nord Pool Spot och därefter reglera hur stort påslag elhandlarna har rätt att göra.

Fördelen ur ett kundperspektiv med att införa ett reglerat anvisat pris är att prisnivån för många av de inaktiva kunderna skulle sjunka. En prisreglering av det här slaget skulle medföra att de anvisade priserna jämnas ut över landet och att de allra dyraste anvisade priserna inte längre får förekomma.

Att införa en prisreglering är förknippat med en del risker och svårigheter. En svårighet med att införa en prisreglering är att bestämma en lämplig nivå för det reglerade priset. Om priset sätts för lågt sätts konkurrensen på marknaden ur spel genom att de anvisade elhandlarna får en konkurrensnackdel jämfört med elhandlare som inte är anvisade elhandlare. Ett för lågt pris riskerar också medföra att nätägarna får svårt att hitta elhandlare som är villiga att ta rollen som anvisad elhandlare. Om det reglerade anvisningspriset sätts för högt går själva syftet med prisregleringen förlorat. Ett för högt pris riskerar också att sätta konkurrensen ur spel då de anvisade elhandlarna får en konkurrensfördel mot andra elhandlare. Vidare kan det konstateras att de europeiska tillsynsmyndigheternas samarbetsorganisation (CEER) vid ett flertal tillfällen slagit fast att prisreglering på slutkundsmarknaden för el inte bör förekomma. Mot bakgrund av de svårigheter och risker som EI ser med en prisreglering vill EI i dagsläget inte rekommendera att en reglering för de anvisade priserna införs.

Kortsiktiga lösningar minskar kundernas drivkrafter att vara aktiva och bör undvikas

Bilaga 1

EI vill med de åtgärder som föreslås i rapporten öka aktiviteten, minska antalet kunder med anvisningsavtal och bidra till en sänkning av de anvisade priserna. EI har i möjligaste mån undvikit att föreslå kortsiktiga lösningar med oproportionerligt höga kostnader som om några år har tjänat ut sitt syfte när den nordiska slutkundsmarknaden är på plats.

EI vill också framhålla vikten av att villkoren för de passiva kunderna inte utformas så att de helt tar bort drivkrafterna för kunderna att vara aktiva. De passiva kundernas intressen måste vägas mot drivkrafterna för en väl fungerande marknad. Det bör därför inte betraktas som enbart negativt att de kunder som aktivt jämför priser och letar efter förmånliga avtal erhåller ett lägre pris än de kunder som inte gör det.

Författningsförslaget i rapporten Systemet med anvisade elhandlare

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Häri genom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 8 kap. 8 § och 12 kap 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 8 kap. 8 b § och 8 kap 8 c § av följande lydelse.

8 kap. 8 § ellagen

Nuvarande lydelse

Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad underrättelsen i andra stycket ska innehålla.

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet.

För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör, som är leveransskyldig enligt 5 §, ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som denne tillämpar. Lag (2009:580).

Föreslagen lydelse

Elanvändare som saknar elleverantör ska av berörd innehavare av nätkoncession anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare.

Nätkoncessionshavaren ska utse den anvisade elleverantören på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Den anvisade elleverantören ska utses för en period om högst 2 år.

Elanvändare som anvisats en elleverantör har rätt att byta elleverantör senast en månad från det att elanvändaren meddelat den anvisade elleverantören.

8 kap. 8 b § ellagen

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad underrättelsen i *första stycket* ska innehålla.

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. *Av underrättelsen samt av varje faktura ska framgå att det är ett anvisningsavtal.*

För förbrukningen av den el som inte levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör, som är leveransskyldig enligt 5 §, ska elanvändaren betala till den anvisade elleverantören enligt de villkor som denne tillämpar.

8 kap. 8 c § ellagen

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal sända särskild information till elanvändare med anvisningsavtal.

Informationen enligt första stycket ska innehålla

1. En redogörelse för vilka avtalstyper elleverantören erbjuder samt leveransvillkor och priser för dessa.

2. En hänvisning till nätmyndighetens webbplats; elpriskollen.se

12 kap. 1 §*Nuvarande lydelse*

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6–11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Föreslagen lydelse

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6-7§§, 8 a § och 9–11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av rapporten Systemet med anvisade elhandlare

Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Linköping, Domstolsverket, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Konsumentverket, Post- och telestyrelsen, Allmänna reklamationsnämnden, Sveriges kommuner och landsting, Regelrådet, Svenskt näringsliv, Svensk energi, Fastighetsägarna Sverige, Konsumenternas energimarknadsbyrå, Oberoende elhandlare, Sveriges allmännyttiga Bostadsbolag, Sveriges konsumenter, Sveriges Bostadsrättscentrum AB, Villaägarnas riksförbund, Svensk Elbrukarförening och Lantbrukarnas riksförbund.

Dessutom har E.ON Försäljning Sverige AB, Energibolaget i Sverige AB, Hyresgästföreningen och Vattenfall AB inkommit med yttrande.

Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Enklare faktura (Ei R2014:13)

Det är viktigt att de kunder som bestämmer sig för att vara aktiva på elmarknaden ges den information de behöver för att ha förutsättningar för att fatta bra beslut. Det är också viktigt att kunden känner förtroende för marknaden och dess aktörer så att det finns en vilja att vara aktiv.

Det grundläggande syftet med en elfaktura är att debitera kunden för elkostnaden. Även om fakturan inte primärt är en informationskanal fungerar den till viss del så idag. Det finns redan idag regler som elhandels- och nätföretagen behöver ta hänsyn till vid utformningen av fakturan. Allmänna regler för fakturor återfinns i aktiebolagslagen (2005:551), bokföringslagen (1999:1078) och mervärdesskattelagen (1994:200). Utöver detta finns det i ellagstiftningen särskilda krav på att det på eller i samband med elhandelsfakturan ska finnas information om elens ursprung och information till konsumenter om deras rättigheter.

Informationskrav på elhandelsfakturan kan underlätta aktivitet

En faktura är en handling som kunden får i samband med att denne ska betala för sin förbrukning. Vid det tillfället kan kunden vara som mest angelägen att agera på elmarknaden. Viljan att agera kan bero på kostnaden, konsumtionen, elens ursprung eller annat. Den information som finns på fakturan ska därför vara sådan att det blir enkelt för kunderna att agera. Den kundaktivitet som Ei avser är byte av elavtal eller byte av elhandlare.

Ei har tidigare lämnat ett förslag på att det ska införas en s.k. elhandlarcentrisk modell. Många ser detta förslag, som innebär att det är elhandlaren som är den part som alltid ska fakturera kunderna för såväl elhandels- som elnätskostnader, som ett sannolikt och önskvärt framtidsscenario. Mot denna bakgrund har Ei gjort den bedömningen att det är olyckligt att lägga fokus på elnätsfakturan och att genomföra förändringar på en faktura som inom en relativt snar framtid kan komma att försvinna i dess nuvarande form. Den del av elmarknaden som kunden kan välja att vara aktiv på är dessutom elhandlarsidan. Ei:s förslag omfattar därför endast elhandelsfakturor.

Avtalets namn och övrig väsentlig information ska finnas med på fakturan

För att kunna agera på elmarknaden måste kunderna veta vad de har för avtal och vad det egna elavtalet heter. På det sättet kan de hitta information om det egna avtalet på elhandlaren's webbplats och läsa om villkoren. Kunderna kan ha fått ett skriftligt avtal där avtalets namn framgår,

det finns dock ingen skyldighet för elhandlarna att särskilt ange denna information på fakturorna. Ei har granskat fakturor från ett antal olika aktörer under utredningens gång och kan konstatera att avtalets namn inte alltid framgår på ett tydligt sätt. Utan kännedom om avtalets namn saknar kunderna den information som krävs för att ta reda på grundläggande villkor om det egna avtalet utan att gå tillbaka till själva elhandelsavtalet. Det är enligt kundföreträdare inte alltid kunden har tillgång till villkoren för sitt avtal och om namnet på fakturan inte överensstämmer med namnet i avtalet har de svårt att hitta rätt information. Avtalets namn bör därför framgå på fakturan.

Kunder med anvisningsavtal behöver särskild information

Den kundgrupp som förlorar mest på att inte vara aktiva är de kunder som har ett s.k. anvisat avtal. De betalar i genomsnitt avsevärt mycket mer än de kunder som har gjort ett aktivt val. Ei har tidigare uppskattat att denna kundgrupp under 2013 förlorat 1,3 miljarder kronor på att inte byta avtal. Det är därför mycket angeläget att dessa kunder får bättre information om att de har ett oförmånligt avtal.

Aktörerna har tidigare använt olika benämningar för denna typ av avtal, som t.ex. tillsvidarepris, normalpris och standardavtal. Elhandelsbranschen har inom ramen för branschorganisationen Svensk Energi under 2014 ingått en överenskommelse som syftar till att på frivillig väg få till stånd att det ska framgå av avtalets namn att kunden har ett anvisat avtal. Branschen har tagit fram en rekommendation om att använda begreppen anvisat avtal med anvisat pris för det avtal som anvisade kunder får.¹ För kunderna kommer detta att öka medvetenheten om att de faktiskt har ett sådant avtal. Branschens rekommendation är frivillig och det kan komma aktörer som väljer andra benämningar. Det bör därför ställas krav på att det av fakturan ska framgå att dessa kunder har ett anvisat avtal och att dessa avtal alltid ska benämnas anvisat avtal.

Övrig väsentlig information ska framgå av fakturan och innehållet i denna information bör närmare regleras i föreskrifter

Det finns annan väsentlig information som kan vara viktig för att kunderna ska kunna vara aktiva på marknaden. Sådan väsentlig information bör kunden få tillgång till på ett enkelt sätt via fakturan. Det finns ett antal uppgifter som såväl bransch- samt kundföreträdare föreslagit som kan utgöra sådan väsentlig information. Det är t.ex. uppgifter om anläggningsidentitet och områdesidentitet, uppgifter om avtalets bindningstid, uppsägningstid samt omfattningen och villkoren för eventuella brytkostnader. Vidare kan kunder med anvisat avtal ha behov av särskild information som rör villkoren för det anvisade avtalet samt information om ellagens bestämmelser om byte.

Den närmare reglering av vad som avses med övrig väsentlig information görs bäst i föreskrifter. Ei föreslår därför att det ges ett bemyndigande till Ei att utfärda sådana föreskrifter.

Ei lämnar inte förslag rörande hur informationen ska presenteras

Av uppdraget framgår att Ei, förutom att ge förslag på vilken information en faktura ska innehålla, även ska beskriva hur informationen ska presenteras. Det finns idag inte något regelverk som särskilt anger hur informationen ska presenteras på fakturan, förutom den del som avser redovisning av elens ursprung. Enligt den nya bestämmelsen i 8 kap. 16 § ellagen, som trädde i kraft den 1 juni 2014, framgår att elhandelsfakturan ska vara tydlig.

Ei har analyserat för- och nackdelar med att ställa krav på hur informationen ska presenteras på fakturan. Från EU-kommissionen finns ett förslag på en att särskilt viktig information ska samlas i en ruta på fakturan.

En del kundföreträdare har framfört att man gärna ser att även format samt placering av information bör finnas med i ett framtida regelverk. Andra har sagt att det viktigaste är att informationen framgår på ett tydligt och enkelt sätt så att kunden kan förstå sin faktura och tillämpa informationen. Branschföreträdare har uttryckt ett starkt motstånd mot någon reglering av format, införande av en ny ruta eller annat som påverkar fakturans utseende. Vidare har samtal med branschföreträdare samt företrädare för experter på att utforma fakturor visat att denna typ av reglering kan vara kostnadsdrivande.

I och med den nya bestämmelsen i ellagen, som anger att en elhandelsfaktura ska vara tydlig, får kunden rätt att klaga på otydliga fakturor. Det finns därför inte skäl att föreslå särskilda bestämmelser för hur informationen presenteras på fakturan, särskilt med tanke på att sådana krav skulle kunna bli kostnadsdrivande.

Branschen bör utveckla praxis för gemensamma begrepp

Många av såväl kund- som branschföreträdarna har lyft fram behovet av att ha en så enhetlig terminologi som möjligt på elmarknaden. Ett sådant initiativ rör anvisade avtal där nu branschen enats om att använda samma begrepp för att förenkla för kunden. Det finns en tendens att elhandlarna använder olika begrepp och kallar t.ex. kostnadsdelarna på fakturan för olika namn. Branschorganisationen Svensk Energi genomförde i början av 2000-talet en så kallad kundoffensiv. En del av denna offensiv rörde terminologin i avtal och på fakturan. Detta har lyfts fram som ett bra exempel under projektet. Ei anser att det vore bra om man använde sig av samma begrepp på elmarknaden och på fakturorna eftersom det är en viktig fråga för kundernas förtroende för elmarknaden. Ei uppmanar därför branschen att arbeta vidare med denna fråga.

Författningsförslaget i rapporten Enklare faktura

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857) att det i lagen införs en ny paragraf 8 kap. 17 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap 17 §

En elleverantör ska på fakturor till elanvändare ange uppgift om avtalets namn och övrig väsentlig information om avtalet. Om fakturan avser ett anvisat avtal enligt 8 kap. 8§ första stycket ska avtalet benämnas anvisat avtal.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vad som avses med väsentlig information enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den xx

Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av rapporten Enklare faktura

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Hovrätten för Västra Sverige, Förvaltningsrätten i Linköping, Nacka tingsrätt, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Konsumentverket, Post- och telestyrelsen, Finansinspektionen, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, Handelshögskolan i Göteborg, Kungliga Tekniska Högskolan, Uppsala Universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Handelshögskolan i Stockholm, Regelrådet, Sveriges kommuner och landsting, Svenskt näringsliv, SKGS, Svensk energi, Fastighetsägarna Sverige, Hyresgästföreningen, Konsumenternas energimarknadsbyrå, Oberoende elhandlare, Sveriges konsumenter, Bostadsrätterna, Sveriges allmännyttiga Bostadsbolag, Villaägarnas riksförbund, HSB Riksförbund, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Svensk Elbrukarförening, Lantbrukarnas riksförbund, Företagarna, Näringslivets Regelnämnd, Svenska elnätsupproret, Nord Pool Spot AB och Sveriges Advokatsamfund.

Dessutom har Mälarenergi AB och E.ON Försäljning AB inkommit med yttrande.